

Sygn. akt IV CK 367/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Tadeusz Domińczyk (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa "N.(...)" Spółki z o.o. w Ł.

przeciwko "C.(...)" Spółce z o.o. w O.

o stwierdzenie nieważności i uchylenie uchwał,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 7 stycznia 2005 r.,

kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 25 marca 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację i zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 300 (trzysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodowej spółki z o.o. „N.(...)” w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 grudnia 2003 r. oddalającego jej powództwo przeciwko pozwanej „C.(...)” spółce z o.o. w O. o stwierdzenie nieważności uchwał i uchylenie uchwał.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego przyjmując za trafne dokonane przez ten Sąd ustalenia faktyczne, jak i wnioski z tych ustaleń wynikające. Przyjęty stan faktyczny sprawy przybrał natomiast postać następującą:

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I.(...) w O. nabyła przed 1 stycznia 2001 r. od spółki pozwanej udziały, które następnie zbyła - po upływie więcej niż jednego roku od tej daty – Z. D. i K. M. Spółka I.(...) była spółką zależną od spółki pozwanej.

Dnia 30 czerwca 2003 r. zgromadzenie wspólników pozwanej spółki w uchwałach oznaczonych numerami 4 - 9 postanowiła udzielić absolutorium

- prezesowi zarządu Józefowi Malgremowi i przewodniczącemu rady nadzorczej Z. Z. za rok 2002
- członkom rady nadzorczej, M. M. za okres 27.06.2002 - 31.12.2002 r. i Z. D. za rok 2002 oraz
- nie udzielić absolutorium członkowi rady nadzorczej J. C. za rok 2002 i odwołać go z tej funkcji.

Spółka I.(...) nie brała udziału w zgromadzeniu. Wszystkie zapadłe na tym zgromadzeniu uchwały spółka powodowa zakwestionowała podnosząc przede wszystkim zarzut niedopuszczalności obrotu udziałami w aspekcie aktualnego uregulowania działalności spółek przepisami kodeksu spółek handlowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, podobnie jak i Okręgowego, z dniem wejścia w życie kodeksu spółek handlowych spółki zależne nie utraciły prawa nabywania udziałów. Z brzmienia art. 613 § 1 k.s.h. zaś Sąd Apelacyjny wyprowadził wniosek, iż także uprawnienia wspólników spółek handlowych, nabyte przed dniem 14 stycznia 2001 r. nie wygasły, mimo iż w nowym porządku zakaz ujęty w art. 194 § 1 k.h. został rozciągnięty na spółki zależne.

Sąd Apelacyjny odniósł się negatywnie do powołanych w apelacji nowych faktów i dowodów, które miały sprzyjać ustaleniu odmiennego stanu rzeczy w zakresie prawa głosu na zgromadzeniu w dniu 30 czerwca 2003 r. Powodowa spółka jako podmiot gospodarczy, podlega bowiem rygorowi z art. 479¹² § 1 k.p.c., a to oznacza ograniczenie inicjatywy dowodowej przed sądem drugiej instancji. Jeżeli wobec tego przed sądem pierwszej instancji powódka nie podniosła zarzutu pozorności kwestionowanych umów, to nie może tego czynić przed sądem drugiej instancji. Samo zaś rozłożenie w ratach należności za sprzedane udziały nie może być traktowane jako przyczyna nieważności umowy.

W kasacji opartej na pierwszej podstawie kasacyjnej powodowa spółka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części i stwierdzenie nieważności zaskarżonych uchwał nr (...) zgromadzenia wspólników „C.(...) ...” Skarżąca zarzuciła „błędą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie” art. 200 § 2 k.s.h. w związku z art. 613 k.s.h. – „poprzez przyjęcie, że po upływie rocznego terminu od dnia wejścia w życie przepisów kodeksu spółek handlowych pozwana nie miała obowiązku umorzenia udziałów posiadanych przez spółkę zależną ... oraz że udziały te mogły brać udział w głosowaniu na zgromadzeniu wspólników w dniu 30.06.2003 r.”.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana wniosła o jej odrzucenie bądź oddalenie, przecząc zasadności zarzutów w niej podniesionych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestionując stanowisko Sądu Apelacyjnego skarżąca zakłada, że „wejście w życie przepisów k.s.h. zakazujących nabywania przez podmioty zależne udziałów i akcji spółek dominujących w żaden sposób nie wpływa na skuteczność czynności prawnych dokonanych pod rządami k.h. – nabycie przez spółkę zależną udziałów spółki dominującej, dokonane pod rządami k.h. musi być, także w obecnym stanie prawnym, uznane za skuteczne”. Powołując się na treść przepisu art. 200 § 2 k.s.h. twierdzi jednakże, iż nabyte w tych warunkach udziały i akcje podlegają zbyciu w terminie jednego roku od dnia 1 stycznia 2001 r. a jeżeli to nie nastąpi, spółka dominująca powinna je umorzyć.

Na tle tak zarysowanego stanowiska nasuwa się pytanie, czy ma ono oparcie w przepisach intertemporalnych, a w szczególności w art. 613 § 1 i 2 k.s.h.

Według § 1 powołanego przepisu uprawnienia wspólników i akcjonariuszy spółek handlowych, nabyte przed dniem wejścia w życie ustawy, pozostają w mocy. W myśl zaś § 2 treść uprawnień, o których mowa w § 1, podlega przepisom dotychczasowym.

Przepisy kodeksu handlowego nie nakładały na spółki zależne ograniczeń wymienionych w art. 194. Czyni to art. 200 § 1 zd. 2 k.s.h. stanowiąc, że także spółka zależna nie może obejmować lub nabywać ani przejmować w zastaw własnych udziałów. W obu przypadkach nie dotyczy to nabycia w drodze egzekucji na zaspokojenie roszczeń spółki, których nie można zaspokoić z innego majątku wspólnika oraz nabycia w celu umorzenia udziałów. Sprzeniewierzenie się temu zakazowi sprawia, że umowa nabycia udziałów jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Omawiane uregulowanie pozwala uniknąć tworzenia stanów faktycznych, które miałyby ujemny wpływ na bezpieczeństwo obrotu. Efektem takiego nabycia byłoby w

istocie powstanie spółki będącej w części, a niekiedy i w zupełności, własnym współnikiem, co mogłoby np. zdecydowanie godzić w interes wierzycieli.

Powstaje w związku z tym pytanie, czy ustanowiony przepisem art. 200 § 2 k.s.h. obowiązek zbycia, względnie umorzenia nabytych udziałów, dotyczy także tych nabytych przez spółki zależne przed 1 stycznia 2001 r. Otóż z brzmienia przepisu art. 613 § 1 k.s.h. należy wyprowadzić wniosek, że przepis ten obejmuje wszystkie uprawnienia wspólników i akcjonariuszy spółek handlowych nabyte przed wejściem w życie kodeksu spółek handlowych. Kategoryczne brzmienie przepisu wyłącza możliwość rozszerzającego interpretowania go. Ograniczenie skutków stąd wynikających może natomiast nastąpić w warunkach stosowania art. 613 § 3 k.s.h. Powołany przepis rozciąga bowiem przepisy nowej ustawy na wszelkie zdarzenia odnoszące się do zmiany treści i rozporządzeń prawami udziałowymi w spółkach handlowych. Dotyczy zatem także nabycia praw udziałowych. W konsekwencji należy przyjąć, że spółki zależne, o ile nabyły przed 1 stycznia 2004 r. uprawnienia w wyniku działań spółek dominujących, zachowują swobodę dysponowania nimi, stosownie do treści art. 613 § 1 i 2 k.s.h.

Nawiązując do stanu faktycznego sprawy należy zatem przyjąć, iż spółka zależna, która przed dniem 1 stycznia 2001 r. nabyła udziały własne spółki dominującej, korzysta z ochrony przewidzianej w art. 613 § 1 i 2 k.s.h.

Należy także zauważyć, że w stanie faktycznym sprawy nie zachodzi przypadek nabycia udziałów własnych ani przez spółkę zależną, ani przez spółkę dominującą. Nastąpiło bowiem zbycie udziałów na rzecz określonych osób fizycznych. To, że nabywcami stali się udziałowcy spółki dominującej oznacza tylko zmianę co do zakresu udziałów tychże nabywców. Tymczasem o nabyciu udziałów własnych można byłoby mówić tylko wtedy, gdyby prawa udziałowe przeszły na spółkę, w wyniku czego ona sama stałaby się udziałowcem.

W świetle tych uwag nie może być mowy o wadliwości kwestionowanych uchwał.

Z tych wszystkich względów i na zasadzie art. 393¹² k.p.c. należało orzec jak w sentencji.